

Загиней-Заболотенко Зоя Аполлінарійвна,
начальник відділу підвищення кваліфікації
прокурорів з питань запобігання корупції
інституту підвищення кваліфікації прокурорів
Національної академії прокуратури України,
доктор юридичних наук, доцент

**ЧИ Є БЛАГОДІЙНА ДОПОМОГА ПОДАРУНКОМ:
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ**

Згідно з абзацом 2 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» (Закон № 1700-УІІ) подарунком визнаються грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової [1]. У статті 23 цього Закону передбачається антикорупційне обмеження щодо осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, пов'язане з одержанням подарунків, за порушення якого встановлено адміністративну відповідальність у ст. 172⁵ Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [2].

На сьогодні у практиці правозастосування, а також у правовій науці невирішеним залишається питання про те, чи належить до подарунка у розумінні антикорупційного законодавства України благодійна допомога, порядок надання/отримання якої регламентується у Законі України «Про благодійну діяльність та благодійництво» [3]. Згідно з частиною 1 ст. 6 цього Закону благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціара для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності [3].

Питання про віднесення благодійної допомоги до подарунків детально розглянуто у нашій статті. У ній було зроблено висновок, що «функціонер/ прокурор/суддя, як і кожен громадянин України, має право отримувати благодійну допомогу за умови додержання порядку її отримання і використання та вимог антикорупційного законодавства» [4, с. 20]. У ній було запропоновано алгоритм дій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у випадку необхідності отримання благодійної допомоги, які б унеможливили констатацію нею порушення обмеження щодо одержання подарунка (ст. 23 Закону № 1700-УІІ) та притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 172⁵ КУпАП. При цьому доказами того, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, одержала саме благодійну допомогу, а не подарунок, було віднесено: «заява про необхідність одержання такої допомоги, договір пожертвування, платіжне доручення на безготівкове перерахування коштів або видатковий касовий ордер, виписки з історії

хвороби, квитанції про оплату, інші документи про необхідність отримання платних медичних послуг (ліків, донорських компонентів, протезно-ортопедичних виробів, виробів медичного призначення для індивідуального користування інвалідів), довідка ІДФ, податкові звіти тощо» Г4, с. 19-201.

У судовій практиці має місце кілька рішень судів, в яких вирішувалося питання про те, чи є благодійна допомога, отримана особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, предметом правопорушення, передбаченого у ст. 172⁵ КУпАП. Так, предметом розгляду Комсомольського міського суду Полтавської області та Новосанжарського районного суду Полтавської області були протоколи про адміністративні правопорушення, відповідно до яких особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, обвинувачувалися у порушенні обмежень щодо одержання подарунків у зв'язку з одержанням одноразової благодійної допомоги для вирішення соціально-побутових потреб від Благодійних фондів «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» та «Криниця» у сумах 2000 та 2240 гривень (відповідно) [5; 6].

В обидвох випадках суди на підставі п. 1 ч. 1 ст. 247 КУпАП http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an_2802/ed_2019_02_07/pravo1/KB0005.klt1?prayo=1 - 2802 закрили провадження у зв'язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення. Суди мотивували свої рішення наступними аргументами: для наявності правопорушення, передбаченого у ст. 172⁵ КУпАП, має бути встановлений зв'язок між виконанням особою функцій держави або органів місцевого самоврядування та одержанням подарунка, який не був доведений у протоколах про адміністративне правопорушення [5; 6]; наявність доказів на підтвердження отримання саме благодійної допомоги, а не подарунка (заяви на отримання благодійної допомоги, договорів про надання благодійної допомоги, а також зазначення отримані кошти саме як благодійну допомогу у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування) [5; 6]; нетотожність понять «подарунок» та «благодійна допомога», різне правове регулювання порядку надання/отримання подарунків та порядку надання/отримання благодійної допомоги [5; 6]; благодійна допомога не носить виняткового характеру, вона була виплачена й іншим особам, а не лише тій, яка обвинувачується у вчиненні правопорушення, передбаченого у ст. 172⁵ КУпАП [5].

Аргументація проаналізованих вище судів, звісно, є вірною. Однак, у них варто було б звернути увагу та посилити її, насамперед, вказівкою на те, що між особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та благодійним фондом виникли саме договірні відносини стосовно надання/отримання благодійної допомоги,

на підтвердження чого було зібрано достатньо доказів. Тому, урахувавши нетотожну правову природу подарунка в антикорупційному законодавстві України та благодійної допомоги в національному регулятивному законодавстві, доцільно констатувати відсутність у діях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які отримали благодійну допомогу, складу правопорушення, передбаченого у ст. 172⁵ КУпАП. Всі інші аргументи, викладені у судових рішеннях, мають допоміжне значення.

Таким чином, доходимо наступних висновків:

1) благодійна допомога та подарунок з точки зору логіки належать до непорівнюваних протилежних понять, адже у їх змісті стверджуються протилежні ознаки;

2) за умови дотримання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, порядку надання/одержання благодійної допомоги, вона не порушує обмежень щодо одержання подарунків, передбаченого у ст. 23 Закону № 1700-УІІ;

3) отримання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, саме благодійної допомоги, а не подарунка, має бути підтверджене належними доказами, до яких доцільно відносити, зокрема, клопотання про отримання такої допомоги, договір про надання благодійної допомоги.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-УІІ. иКБ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18>.

3. Про благодійну діяльність та благодійництво: Закон України від 05.07.2012 № 5073-УІ. ШБ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5073-17>.

4. Загинеї З., Сенік В. Благодійна допомога VS подарунок. *Вісник прокуратури*. 2018. № 11. С. 16-20.

5. Постанова Комсомольського міського суду Полтавської області від 14.02.2019 у справі № 534/98/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79980226>.

6. Постанова Новосанжарського районного суду Полтавської області від 14.02.2019 у справі № 542/46/19. иКБ: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79854787>.